



Hamza Halitović

Poezija i ilahije šejha Sadeddina Sirrije

UDK 28-291
821.163.3-1

Sažetak

Šejh Sadeddin Sirri jedan je od najznačajnijih sufijskih učitelja sa Balkana na početku dvadesetog stoljeća. On je živio u Skoplju, gdje je upravljao rifajskom tekijom od koje je načinio svojevrсни intelektualni centar u tom periodu. Sirrija je bio obrazovan u islamskim naukama i u klasičnoj osmanskoj književnosti. Počeo je pisati poeziju kad je imao dvanaest godina, a također je izražavao interesovanje za nauku muzike, te je jedno vrijeme predavao muziku u školi. Šejh Sirrija je svoja djela objavljivao u osmanskim časopisima koji su izlazili u Skoplju, među njima su njegova poetska i prozna djela. Ovaj tekst je posvećen poetskim djelima šejha Sadeddina Sirrije i podijeljen je u dva dijela. Prvi dio posvećen je Sirrijevim ilahijama, dok je drugi dio posvećen njegovim pjesmama, među kojima su gazeli, tahmisi i mesnevijske.

Ključne riječi: Sadeddin Sirri, tesavvuf, rifai, ilahije, gazeli, tahmis.

Uvod

Šejh Sadeddin Sirri rodio se 1869. godine (1286. godine po hidžri), njegov otac je bio Muhammed Bakir efendija, treći po redu šejh u Rifajjskoj tekiji u Skoplju. Obrazovanje je završio u rodnome gradu, a u rifajjski tarikatu ušao je u svojoj mladosti, budući da je njegova porodica pripadala ovom sufijskom redu. Idžazu na šejhluk Sirrija je dobio 1898. godine,¹ od svoga amidže hadži Bedruddin Eefdije, koji je bio rifajjski šejh u Bitolju, te je postao glavni postnišin i četvrti po redu šejh u rifajjskoj tekiji u Skoplju. Kada je preuzeo staranje nad ovom tekijom, šejh Sirri je pokrenuo niz aktivnosti za njeno obnavljanje, a istovremeno je od nje napravio svojevrstan duhovni i intelektualni svjetionik. U društvu šejha Sadeddina Sirrija nalazili su se vrhunski intelektualci toga vremena, kao što su Bursali Tahir Bej i Jahja Kemal Bejatli. Ali, nažalost, tu atmosferu narušila je sve veća nesigurnost koja je uslijedila sa raspadom Osmanskog carstva. Sirrija je živio u izuzetno turbulentnom vremenu, kada su se na Balkanu dešavale velike državne, društvene i kulturološke promjene. Osmansko carstvo bilo je primorano da napusti svoje južne centralne balkanske pokrajine 1912. godine, koje većinom ulaze pod upravu kraljevine Srbije, uključujući i Skoplje.

Poslije Balkanskih ratova, poput mnogih drugih muslimanskih intelektualaca i velikodostojnika, Sirri napušta Balkan i seli se u Istanbul sa svojom porodicom. A kao glavni razlog ovog preseljenja naveo je to da je želio da njegova djeca budu obrazovana u islamskom duhu. Ipak, Sirrija nije dugo ostao u Istanbulu, već se iste godine odselio u Manisu, gdje se zaposlio u školi kao učitelj muzike. Predavao je violinu kao i muzičku teoriju i notaciju. Osim ovoga detalja o njegovim se godinama života u Turskoj veoma malo zna. Ono što se sa sigurnošću zna jeste da se u nekom trenutku, u dvadesetim ili početkom tridesetih godina prošlog vijeka, Sirrija vratio u svoj rodni grad, u kojem je posljednje godine života proveo podučavajući u svojoj tekiji. Šejh Sadeddin Sirrija preselio je na ahiret 6. februara 1936. godine, a njegov se mezar nalazi u okviru Rifajjske tekije u Skoplju.

Kada je u pitanju Sirrijeva pisana zaostavština, trebamo imati u vidu da je šejh Sadeddin odrastao u klasičnoj tekijjskoj kulturi osmanskog perioda, prvo obrazovanje stekao je pred svojim ocem, šejhom Muhammedom Bakirom, koji je bio ljubitelj poezije i lijepo književnosti, te se Sadeddin sa djelima tesavvufske klasične književnosti susreo još u svome djetinjstvu, a sam je počeo pisati poeziju u dobi od dvanaest godina.

Sirrija je svoja djela uglavnom objavljivao u časopisima, i to većinom u dva časopisa koja su izlazila u Skoplju, a to su *Yıldız* i *Ceride-i Süfiyye*. U ovim časopisima on je objavljivao kako svoja prozna tako i poetska djela. Kada su u pitanju prozna djela, tu se izdvaja njegov prijevod 63 izreke hazreti Alije na turski jezik. Zatim djelo *Hikem-i Rifai*, koje je u nekoliko tekstova objavljeno u časopisu *Yıldız*, a koje sadrži 120 mudrih izreka Sejjida Ahmeda Rifaija, osnivača rifajjskog tarikata. Također Sirrija je objavio je i kratku biografiju hazreti Ahmeda Rifaija kao i svoje kratke putopise. Na kraju treba spomenuti i njegovo veoma važno djelo pod naslovom *Mûsiki*, a u kojem Sirrija raspravlja o historiji i teoriji muzike, kao i o prisustvu muzike u različitim životnim područjima i praksama.

Svoja pjesnička djela Sirrija je također objavljivao u časopisima, među njima se izdvaja nekoliko njegovih gazela, zatim dva tahmisa, i nekoliko kratkih didaktičkih mesneviya.

¹ Podaci u uvodnom dijelu uglavnom se oslanjaju na tekst Adema Ceyhana pod naslovom: ÜSKÜPLÜ MUTASAVVIF-ŞAİR SÂDEDDİN SİRRÎ HAYATI, BAZI YAZI VE ŞİİRLERİ – II.



Islamska duhovnost primarni je fokus Sirrijinog stvaralaštva, ali su njegova djela također i društveno angažirana. Posebno se po tome izdvajaju kratke mesnevijske naslovljene *Baba nasibati* (Savjeti babe/šejha), u kojima šejh Sirri poziva na sticanje obrazovanja i školovanje uopćeno. U jednoj od tih mesnevijski koja je objavljena u časopisu *Yıldız* šejh Sirri kaže:*

*Bizi mesûd edecek mektebdîr
Başka yer yok gidecek mektebdîr*

Škola je ono što će nas usrećiti,
poput nje nema mjesta koje se može posjetiti.

U drugoj mesnevijski poziva na opismenjavanje naroda, pa kaže:

*Oku yaz oğlum, azîzim oku yaz
Oku yaz oğlum azîzim oku yaz*

Čitaj, piši, sine dragi, čitaj piši
Čitaj, piši, sine dragi, čitaj piši

U nastavku teksta nalaze se njegove ilahije i njegova druga poezija koju je objavljivao u različitim časopisima. Za ove prijevode uglavnom sam koristio tekst o Sirrijinim ilahijama koji je objavila Safiye Şeyda Erdaş² pod naslovom *Üsküp Rifâi Âsitânesi Şeybi Sa'deddin Sirri Efendi'nin Mûsiki Yönü ve Bestelenmiş Eserleri* dok su druge pjesme iz tekstova koje je objavio Adem Ceyhan,³ koji je podrobno istraživao djelo i misao šejha Sirrije.

Prvi dio: ilahije

Ilahije su muslimanske pjesme u kojima se iskazuju duhovni nazori i pobožni osjećaji. Šejh Sadeddin autor je osam ilahija, od kojih tri imaju savremene kompozitore,⁴ dok su ostalih pet ilahija stare kompozicije čiji su nam kompozitori nepoznati. Mada, budući da je Sirrija bio i profesor muzike, veoma je vjerovatno da je on sam komponirao melodije.

Kada je u pitanju sadržaj ilahija, on bi se grubo mogao podijeliti na dvije teme. Jedna tema odnosi se na praksu zikra i derviških rituala za vrijeme zikra, kao što je devran.⁵ Druga se tema može definirati kao iskazivanje pohvale, ljubavi i odanosti ka Božjem Poslaniku i njegovom Ehli-bejtu.

Ilahija I

Mekam: Husejni
Kompozitor: Nepoznat

Kudret kandilinden bir nûr süzûldü

*Iz kandilja moći svjetlo isteklo je,
u jednom oblaku ostalo je, ejvallah.
U svjetlu tome stvaranje nastalo je,
postojanje oblike dobilo je, ejvallah.*

² Safiye Şeyda Erdaş također je izdala album pod naslovom *Sa'deddin Sirri Ilahileri*, na kojem se mogu naći izvedbe sedam od osam ilahija koje se nalaze o ovom tekstu. Preporučujem svima koje zanima ova tema da potraže ovaj album na videoportalu YouTube.

³ Adem Ceyhan izdao je četiri obimna teksta koja su posvećena šejhu Sirriji i njegovim djelima. Ovi su mi tekstovi služili kao osnova za ostatak ovog rada.

⁴ Od svih ovih ilahija veoma je popularna i poznata ilahija *Devran bu devran*, koju je komponirao značajni savremni kompozitor ilahija Cüneyd Kosal (p. 2018). On je, također, kompozitor još jedne Sirrijine ilahije sa naslovom *Mâh-ı Mâtem geldi yansın aşıkân kan ağlasın*.

⁵ Devran je zikr koji se čini u kurgu i na nogama.



*Svjetlost ova je Muhammeda Alije,
svako biće, znaj, jedinstvo donije,
a kada se unutar mnoštva pokrije,
sumnjom će se ispuniti, ejvallah.*

*Znaš li ti za korijen i granu svoju?
Koje ti je mjesto na početku i kraju?
Oni što porijeklo i vraćanje ne znaju,
sjekirom će o kamen biti,⁶ ejvallah.*

*Ko Sirrija shvata sebe poznaje,
na vratima evlija savjet dobije,
vrat omčom ljubavi tad obavije,
morem jedinstva će roniti, ejvallah.*

Ilahija II

Mekam: Rast
Kompozitor: Nepoznat

Her nefesde bul hayât-ı câvidân

*Svakim dahom vječni život ti nađi,
sad u halku tevhibida, ašiče, dođi.
S užitkom zikrullaha dušu oživi,
sad u halku tevhibida, ašiče, dođi.*

*Ako želiš naći svog Voljenoga,
povuci srce od skuta drugoga,⁷
nek duša sudjeluje u fejzu⁸ Boga,
sad u halku tevhibida, ašiče, dođi.*

*Čisto srce ne daj svjetovnoj mašti,
maštu baci dođi ehl-i hal postati.
Da ti raks⁹ halal bude želiš li?
Sad u halku tevhibida, ašiče, dođi.*

*Ako hoćeš naći užitak stalni,
zikir Hakka onda iskreno čini.
Jutro, večer ko Sirri zaljubljeni,
sad u halku tevhibida, ašiče, dođi.*

Ilahija III

Mekam: Râhatilervâh
Kompozitor: Nepoznat

Gönlümde kaynadı Şâhimin aşkı

*U srcu mi ključa ljubav Šaha moga,
ispovijed, vjerovanje mi je Alija, Ali.
Ta ljubav posta mešk¹⁰ srca ovoga,
zavjet, zaklinjanje mi je Alija, Ali.*

⁶ To jest uzaludan im je posao.

⁷ Masiva – sve drugo što je pored Allaha.

⁸ Riječ fejz ima mnogo značenja, među kojima su: milost, darežljivost, bereket, znanje, spoznaja.

⁹ Raks je oblik duhovnog plesa sufija.

¹⁰ Riječ mešk ima više značenja, među kojima je vježba, praksa, učenje.



*Muhammed Ali izvor od iskona je,
od Fatime Zehre su krv i meso moje,
od Hasana, Husejna duša, tijelo je,
zavjet, zaklinjanje mi je Alija, Ali.*

*Dvanaest imama pomno slijedim,
dragulje prodajem arifima pravim,
za skute muršida se rukom držim,
svaki tren sultan mi je Alija, Ali.*

*Kod svojju evlija je doš'o Alija,
on je taj što štitove diva probija,
Aliju zna ko zna ovog Sirrija,
ploča Kur'ana mi je Alija, Ali.*

Ilahija IV

Mekam: Uššak

Kompozitor: Nepoznat

Hü deyib girdik bu ask meydânna

*Hu rekosmo na mejdan aška uđosmo,
za divan muršida mi ruke vezasmo.
U tren kruga¹¹ Pira glave spustismo,
za divan muršida mi ruke vezasmo.*

*Ljepotu vječnu srce naše shvati,
Njegovo vječno Lice neće nestati,
rad drugosti zato nam duša ne pati,
za divan muršida mi ruke vezasmo.*

*Kroz vrata teslima mir pronašli smo,
u stizanju do Hakka sreću našli smo,
Sirri, Njegova prisustva zaslužni smo,
za divan muršida mi ruke vezasmo.*

Ilahija V

Mekam: Huzzam

Kompozitor: Nepoznat

Yetiş imdâdima Kebfî'l-emânsın yâ Resulallâh

*Dođi, pomozì mi, pećina si sigurnosti, ja Resulallah!
Sklonište i utočište nemoćnima si ti, ja Resulallah!
U prisustvu Božjem moje bune¹² se ne mogu izbrojati,
bez sumnje ćeš se za grješnike zauzeti, ja Resulallah!*

¹¹ Devran – krug, ciklično kretanje, također krug u kojem se čini zikr.

¹² Isyan – doslovno pobuna, u osmanskome ima identično značenje kao i grijeh.



Ilahija VI

Mekam: Rast Kompozitor:
Cüneyd Kosal

Devran bu devran

<i>Devran po devran, sejran po sejran, mejdan je mejdan, junaka aška.</i>	<i>žele od Hakka, spoznaju aška.</i>
<i>Pusti nagađanja, nađi ljude stanja, vidi dostizanja, Džanana aška.</i>	<i>Put otvoren je, i nur svugdje je, junak robuje, Vladaru aška.</i>
<i>Visoka nebesa, i stvorenja sva,</i>	<i>Tajna Subhana je, voljeni duša je, izvor muršida je, iman od aška</i>

Ilahija VII

Mekam: Irak
Kompozitor: Cüneyd Kosal

Mâh-ı Mâtem geldi yansın aşıkân kan ağlasın

*Mjesec matema¹³ je, neka gore ašici i krv isplaču.
Tren po tren neka se krolju zjenice očne rasplaču.
Nek' srce bude ruina žaleći za tobom, o Husejn,
Nek' puknu brda u prsima, tijelo i duša nek' plaču.*

Ilahija VIII

Mekam: Hidžaz
Kompozitor: M. Hakan Alvan

Söyler lisân-ı abî

<i>Braća će ponavljati, la ilabe illa Hu. Dođi i nemoj stati, la ilabe illa Hu.</i>	<i>Potreba zaljubljenog, zavodenje voljenog, s aškom govori rad' tog, la ilabe illa Hu</i>
<i>Ptice lete, voda lije, iz kaplji uzdah bije, zikr ovog svijeta je, la ilabe illa Hu.</i>	<i>Naše čulo spoznaje, vidljivo tad postaje, želiš li znati šta je? La ilabe illa Hu</i>
<i>Stvari tajno je zvanje, svoga imenovanje, svijeta riječ, značenje, la ilabe illa Hu.</i>	<i>Pjesnik čvrsto kazuje, k unutra upućuje, Sirri tajna dina¹⁴ je, la ilabe illa Hu.</i>

¹³ *Matem* – tugovanje, u osmanskoj se književnosti prvih deset dana mjeseca muharrema nazivaju matem, jer se u njima oplakuje pogibija hazreti Husejna.

¹⁴ *Šeir* – islamske odredbe, znakovi i običaji.



Drugi dio: poezija

GAZELI

Gazeli su kratke monohromatske pjesme, najčešće sa ljubavnom tematikom. U ovome radu uključio sam tri Sirrijina gazela. Dva od njih odnose se na zikr, što je centralna sufijska duhovna praksa koja se sastoji od zazivanja Božjih imena ili od sjećanja na Boga. Posljednji gazel odnosi se na derviške redove, onako kako ih je Sirrija poimao i doživljavao.

Gazel I

Uyandırdım çerağ-ı aşkıma nur-ı İlahi'den

Od Božije svjetlosti sam lampu svoje ljubavi zapalio,
moj jezik dan i noć samo doziva – Allah, ja Allah.

Očitovanje veličanstvenog imena se na dušu izlilo,
uvijek mi je uzdah, zikr i misao živa – Allah, ja Allah.

Kada ašici govore “Allah” na mejdanu ljubavi,
svemir plače, a uzdišu nebesa siva – Allah, ja Allah.

Pristaje ašiku Božijem da sa svakim dahom kaže,
s iskrenim srcem na svim mjestima – Allah, ja Allah

Slavuj božanske bašče nikada ne šuti, to znaj
ushićenje i užitak nađe ko zaziva Allah, ja Allah

Sırrî, *Yıldız*, 13 Eylül, 1325,
(26. Septembar, 1909), broj 28, str. 1.

Gazel II

İncilâ etdikçe dilde cilve-i esrâr-ı Hü

Dok se u srcu očitovanje tajne Hu pojavljuje,
onda jezikom Istine ašik zikr Hu opetuje.

Ne može srce da dosegne Ljepotu vječnosti
Dok se u srcu i duši Lice Hu ne očituje

Ko Hakka vidi hiljadu dobrota sa šest strana dobije
Gdje pogleda – svijet unutar svijeta – trag Hu se pokazuje

Huvijet¹⁵ znaj da zbilja je, dokaz postojanja je
Kad sve drugo izgubi se Voljeni Hu ostaje

Glas Hu znaj da stvaranje svijeta dokazuje
I uzvik Hu svaka praška potvrđuje

Sırrî, *Yıldız*, 27 Eylül, 1325,
(10. Oktobar, 1909), broj 30, str. 2.

¹⁵ *Huvijet* – Onstvo, odnosi se na Boga Uzvišenog, Koji je jedino postojanje.

Gazel III

*Merd-i Hakk'ım, Hak erenler rāhımın ferrāşyım*¹⁶

Čovjek sam Božiji i sluga sam na putu evlija
Ašik sam Hakka, za ljubav dušu i glavu dajem ja

“Hū” kažem, srce radost i uputu nađe, ja sam šazilija¹⁷
Očitovanje sam rada velikog slikara, ja sam nakšibendija¹⁸

Poput neja Mevlane, moj duh jeca, ja sam mevlevija¹⁹
Nježan ja sam i svijeta vladar sam, ja sam beктаšija²⁰

U halvetu unutrašnjosti nađoh cilj, ja sam halvetija²¹
U pokazivanju spoljašnjosti očitovanje sam, ja sam džilvetija²²

Od Potpuno Moćnog snagu sam dobio, ja sam kadirija²³
Dobio sam priznanje od Šaha, ja sam desukija²⁴

Ne bojim se neprijateljskih kritika, ja sam tantavija.²⁵
Uništavam nezalnice, nosilac sam melameta, melamija²⁶

Moja ruka je učvršćena od hazreti Sejjida Rifajja.²⁷
Sirri! Povjerenik sam ljudi sreće, ja sam sadija.²⁸

Sırrı, *Yıldız*, 20 Eylül, 1325,
(3. Oktobar, 1909), broj 29, str. 1.

¹⁶ Tradicionalno se smatralo da postoji dvanaest osnovnih sufijskih redova, odnosno tarikata, iako postoji razlika među autorima po pitanju njihove identifikacije, u ovome gazelu Sirrija navodi svoje shvatanje o tome šta za njega predstavljaju dvanaest tarikata.

¹⁷ Osnivač ovog tarikata je Ebu Hasan el-Šazili (p. 1276). To je jedan je od najznačajnijih sufijskih redova, posebno zastupljen u sjevernoj Africi i Levantu.

¹⁸ Osnivač nakšibendijskog tarikata je Behaüddin Nakšibend (p. 1389). Ovo je jedan od najrasprostranjenijih tarikata u centralnoj Aziji, a i kod nas.

¹⁹ Mevlevijski tarikat osnovao je veliki islamski mislilac i književnik Mevlana Dželaluddin Rumi (p. 1273). Ovaj je tarikat posebno bio raširen u Turskoj, a i historijski je bio prisutan kod nas.

²⁰ Bektašijski tarikat osnovao je Hadži Bektaš Veli (p. 1271). Ovaj je tarikat historijski bio jedan od najzastupljenijih tarikata u Anadoliji i na južnom Balkanu.

²¹ Osnivač ovog tarikata je Muhammed el-Halveti el-Hvarzemi (p. 1350), a jedan je od najraširenijih sufijskih redova u Turskoj.

²² Džilvetijski tarikat osnovao je Aziz Mahmud Hudaji (p. 1628), koji je jedan od najzastupljenijih tesavvufskih učitelja iz osmanskog perioda, a njegov je tarikat historijski bio jedan od najutjecajnijih tarikata u osmanskome carstvu.

²³ Kadirijski tarikat osnovao je Abdulkadir Džilani (p. 1166). Ovaj tarikat neki smatraju prvim sufijskim redom.

²⁴ Desukijski tarikat osnovao je Ibrahim el-Desuki (p. 1288). Ovaj sufijski red zastupljen je u Egiptu.

²⁵ Tantavi ili bedevi sufijski red osnovao je Ahmed el-Bedevi (p. 1199). I ovaj je sufijski red najzastupljeniji u Egiptu.

²⁶ Melamije su pristup ili poseban pravac u islamskoj duhovnosti koji ima nekoliko faza razvitka, prvi u devetom stoljeću u Nišapuru, drugi u petnaestom vijeku u Osmanskom carstvu (melamije iz drugog perioda ponekad se nazivaju hamzevije), i treći u devetnaestom vijeku u osmanskoj Makedoniji, gdje je jedan oblik melamijskog tarikata osnovao Muhammed Nur el-Arebi (p. 1877).

²⁷ Rifajijski sufijski red, kojem je pripadao i sam Sirrija, osnovao je Ahmed el-Rifai (1182). Ovaj tarikat posebno je raširen u arapskom svijetu.

²⁸ Sadijski tarikat osnovao je Saduddin Al-Džebavi (p. 1180). Rifaije tvrde da je Saduddin bio halifa Ahmeda Rifajja, što bi sadijski tarikat činilo ogrankom rifajijskog reda, dok izvori samog sadijskog tarikata, uopće ne spominju susret između Ahmeda Rifajja i Saduddina Džabavija, te ovaj tarikat smatraju zasebnim sufijskim redom sa posebnom silsilom.



TAHMIS

Tahmis je klasična divanska pjesnička forma koja ustvari označava pjesnički komentar na gazel ili kasidu drugog pjesnika. Tahmisi se sastoje od pet stihova, prva tri su komentar i uvodnik u posljednja dva stiha originalnog gazela koji su u ovom radu označeni kurzivom. U nastavku teksta nalaze se dva tahmisa koje je Sirrija napisao, prvi na gazel u kojem se nama nepoznati pjesnik obraća Božjem Poslaniku, a.s.,²⁹ i drugi na gazel o duhovnom putu koji je napisao Ruhi Bagdadi (p. 1605).

Tahmis I

Tahmis na nat nepoznatog autora

Ya Resül-allâh! Alem bende-i ferman sana

Ja Resulallah, svijet se tvojoj naredbi pokorava,
na mjesto "milost za svjetove" je uzdignuta tvoj slava,
još na početku stvaranja Bog tebe pečatom nazva.

*Kao Habibullah si poznat, svjetlost si velika, bljeskava,
sjaj i odjsjaj velike ljepote ka tebi zavist pokazuje.*

Putem časnih i čistih roditelja ti si na svijet došao,
iako si ummi³⁰ bio školu spoznaje Boga osnovao,
svakog trenu "moj ummet, moj ummet" si kazivao.
*Srce mi poleti kad god bih o tvom mešrebu³¹ razmišljao,
nijedan čovjek s tvojom veličinom ne može da se uspoređuje.*

Učine da se mudro srce od svetoga izlivanja okoristi,
šta je sveti izliv Gospodara on ljude obavijesti,
skup posebnih i najbližih održa u izlivanju milosti.

*Tvoj sveta milost čitav ovaj svijet obuhvati,
Zar se svijet spoznaje tebi široko ne zahvaljuje?*

Svaka stranica svijeta se svjetlom tvog znanja rasvjetljuje,
zora jutarnja je odraz ljepote tvoje koja svijet osvjetljuje,
na početku i kraju se poslanicima od tebe lekcija daruje.

*Tvoje čisto i svijetlo srce je mjesto na kojem se Bog očituje,
drugi dokaz ne treba, tebe Kur'an dovoljno dokazuje.*

Bez sumnje si zagovornik za grješnike iz svog ummeta,
od svih strahova se spasi onaj na kog tvoja milost pada,
ja Resulallah, za mene su utočište tvoje milosti vrata.

*I da duša iz tijela izađe, ovo bi te srce voljelo i tada,
svaka čestica moja sa čistim srcem u tebe vjeruje.*

Sırrî, *Yıldız*, 30 Ağustos, 1325,
(12. Septembar, 1909), broj 26, str. 1.

²⁹ Gazeli i kaside u kojima se pjesnik direktno obraća Božjem Poslaniku, a.s., najčešće se nazivaju *nat*.

³⁰ Ummi – neobrazovan, nepismen, ali također ima više značenja na koja su upućivali sufijski autoriteti.

³¹ Mešreb bukvalno znači pojilište, a koristi za određeni metod, pristup ili način ponašanja.



Tahmis II

*Tahmis na gazel Rubija Bagdadija**Ne kerâmet ne melâmet ne kelîm isterler*

Nit' kermet,³² nit' melamet,³³ niti riječi traže ti,
 U prisustvu Božjem će prirodu milosnu htjeti,
 Čisto srce, dobru ćud, zdravu nutrinu trebaš donijeti.
*Ne misli, o hodža, da će od tebe zlato i srebro željeti,
 Na danu kad ništa ne koristi srca zdravoga traže.*

Budi duša jer u carstvu zbilje neće oblike gledati,
 Saputnik junaka budi, sveto mjesto upoznaj ti,
 Vjeru i ubjeđenje imaj i tajnu iskona shvati.
*Šta znaš zaboravi, ako si arif neznalica trebaš postati,
 Na skupu vahdeta niti znanje niti učenoga traže.*

Ruža zbilje se neće nikada ljudima taklida³⁴ dati,
 Oni čiji slabi vid Ljepotu vječnu ne može dosežati,
 Izgubljenima će put Kabe sjedinjenja izgubljen ostati.
*U haremu značenja se strancu put neće darovati,
 Poznanstvo od iskona, drvnog Voljenoga traže.*

Otvori oči, znaj slabosti, nemoj se znanjem ograničavati,
 Uvijek u tuži budi prisutan, nemoj se uzalud radovati,
 U ašku strpljiv budi, kao Mensur nemoj "Enel-Hak"³⁵ vikati.
*Greške svoje ti priznaj, svojom pokornošću se nemoj hvaliti,
 Unutar bolnice mudrosti znaj da bolesnoga traže.*

U priči i pozivu zuhda³⁶ znaj da će loši ostati,
 Znakove ljudi srca ogovarač ne može da shvati,
 to su jasnici koji će sebi sopstvo pripisivati.
*Kiblu značenja onaj što skrenu ne može poimati,
 Pogrešno sedždu oni čine, a dara velikoga traže.*

U stvorenim stvarima mudrost Slavljjenoga gledaj,
 Sa tajnom spoznaje dođi i hvaljenoga kušaj,
 S izlivanjem zbilje tijelo i duh očisti i izglajčaj.
*Suptilnosti srčanih tajni, o Rubi, ti zapamti i znaj,
 Na skupu božanskom budi, prijatelja pravoga traže.*

Sırrı, *Yıldız*, 3 Kânûn-ı Sâni, 1325
 (16. Januar, 1910), broj 43, str. 3-4.

MESNEVIJA

Ovaj rad završavamo jednom kratkom mesnevijom koja nosi naslov Baba Nasihati (Babin savjet), a odnosi se na vrlinu znanja. Ova je mesne-
 vija jedna od tri kratke mesnevijske sa istim naslovom, koje su objavljene u

³² *Keramet* – čuda koja Bog daje svojim prijateljima, odnosno evlijama.

³³ *Melamet* – duhovni stav kojim se izaziva ukor ljudi na sebe a krije se pravo stanje između Boga i čovjeka.

³⁴ *Taklid* – opnašanje, slijedenje.

³⁵ *Enel-Hak* (Ja sam Istina) slavna je izreka Husejna ibn Mensura el-Halladža oko koje se mnogo raspravljalo u historiji sufizma.

³⁶ *Zuhd* (asketizam) u sufizmu smatra se negativnom pojavom ukoliko nije praćen spoznajom



skopsko-turskom listu *Yıldız*. Najljepšom i najznačajnijom smatram onu koja počinje bejtom *Böyle boş durmadan oğlum ne çıkar / Böyle boş durmadır insânı yıkar* i zato sam odlučio da njome zatvorim ovaj rad.

Böyle boş durmadan oğlum ne çıkar

*S besposlicom, sine, šta ćeš dobiti,
besposlica će čovjeka upropastiti.*

*U Kur'anu Stvoritelja naredbu poslušaj,
prikladno svom stanju radi i djelaj.*

*Najljepši od poslova trebaš izabrati,
a neznanje izbjeći i naprijed hodati.*

*Prvo u školu idi, rad' znanja se trudi,
spoznaja je ono što svijet uredi.*

*Čovjeku odgovara samo lijep nijet,
u dobroj namjeri sigurnost se krije.*

*Bez obzira koliko teški bili poslovi,
ljudi u poslu moraju biti marljivi.*

*Bilo dva il' tri – od ciljeva nemoj odustati,
nijedna te teškoća ne može savladati.*

*Zasući rukave i nastavi zarađivati,
samo će ruke zaslužnih kazan ispunjati.*

*Svakako, ka toj zaradi znaj ima puta,
uvijek znanje teškoće posla proguta.*

*Bez znanja će se lahak posao teškim činiti,
Bez njega će se zalud čovjek mučiti.*

*Sa saznanjem čovjek treba raditi,
ako želi u svom poslu on sretan biti.*

*Kakav je posao bez znanja, vidite!
Ovo vam je zlatan minduš pa ga nosite.*

*Onaj putnik koji ne zna puta svoga,
zbuni ga desno, misli se oko lijevogoga.*

*Noći, dani odlaze, nikad neće stati
ovim tempom on će sasvim propasti.*

*Da se dođe do cilja znanje je potrebno,
iako do njega čovjek stiže postepeno.*

*I, naravno, trebaš znati čitati–pisati,
i ove primjere pomno slušati.*

Sırrî, *Yıldız*, 15 Teşrîn-i Sâni, 1325,
(Novembar 28, 1909), broj 36, str. 1-2.

*Abstract*

The poetry and Religious Songs of Sheikh Sadeddin Sirri

Hamza Halitović

Sheikh Sadeddin Sirri was one of the most important Sufi teachers from the Balkans at the beginning of the twentieth century. He lived in Skopje, where he managed the Rifaian tekke, which he made into a kind of intellectual center in that period. Sirri was educated in Islamic sciences and classical Ottoman literature. He began writing poetry at the age of twelve, and also expressed an interest in the science of music, and, for a time, taught music at school. Sheikh Sirri published his works in Ottoman magazines issued in Skopje, including his poetry and prose. This text is dedicated to the poetry of Sheikh Sadeddin Sirri and is divided into two parts. The first part is dedicated to Sirri's religious songs (*ilahis*), while the second part is dedicated to his poems, including *ghazels*, *tahmisis* and *masnavis*.

Keywords: Sadeddin Sirri, tesawwuf, rifai, religious song (*ilahi*), *ghazel*, *tahmis*